

mr. dr. Ineke Koele: 'Filantropie is goed voor mens én vermogen!'

Privaat vermogen inzetten voor maatschappelijke doelen is goed voor de mens *en* voor het in stand houden van dat vermogen, zegt Ineke Koele in dit interview. Door een maatschappelijke invulling te geven aan kapitaal, krijgt geld betekenis en wordt het meer dan een verzameling munten. Dit vergroot de kans op een succesvolle vermogensoverdracht naar de volgende generatie.

Koele is advocaat en belastingadviseur. In 2010 richtte ze Koele Tax & Legal Perspecta op, de fiscaal en juridische praktijk gespecialiseerd in complexe nalatenschappen, familiebedrijven en navolgingsplanning. In 2007 promoveerde ze met haar proefschrift *International Taxation of Philanthropy* aan de Universiteit van Utrecht. Ze is verbonden aan *De Dikke Blauwe* als hoofdredacteur van het domein 'Tax & Legal'.

Over de schutting

'Geld is vaak een bron van conflicten', zegt Koele. 'In families kan het onderlinge verdeeldheid scheppen: *money as a divider*. Dat manifesteert zich vaak bij nalatenschappen. Het gaat niet alleen om de erfenis, vaak gaat het om conflicten die al veel langer sluimeren. Het komt naar boven als iemand komt te overlijden. Oude verbanden vallen weg en mensen gaan zich anders tot elkaar verhouden. Dan kunnen er brandjes uitbreken. Dat geldt niet alleen voor families, maar ook voor familiebedrijven. Bij familiebedrijven mislukt zeventig procent van de vermogensovergangen naar de volgende generatie door interne strijd. Dan kan het echt gaan over een verlies van honderd naar nul. Vaak ligt dat aan verstoorde relaties binnen de familie en een verkeerde relatie tot het vermogen.'

Rijke mensen doen er verstandig aan hun vermogen in te zetten voor de maatschappij in plaats van het alleen aan hun kinderen na te laten, zegt Koele. 'Het is onverstandig om een groot kapitaal over de schutting te gooien bij je kinderen. Die worden er niet beter van dat ze - zonder er iets voor te doen - een enorm vermogen op hun rekening krijgen bijgeschreven. Dat begint al eerder: als je kinderen in hun puberteit al laat rondrijden

in een Maserati of een Porsche cabrio dan kweek je mensen die hun identiteit ontleenen aan het feit dat ze vermogend zijn, in plaats van dat ze bepaalde waarden hebben.'

Money with a meaning

Door het vermogen in te zetten voor goede doelen, gaat het over waarden in plaats van geld. Koele: 'Het zet je aan om samen met je kinderen de vraag te stellen: 'Wat vinden wij belangrijk?' Dat zegt veel over wie je bent en wat je waarden zijn. Daarmee creëer je een andere relatie tot het geld. Door de focus op waarden te leggen, geef je betekenis aan het geld: *money with meaning* in plaats van *money as a divider*. Dat is de beste manier om kapitaal in stand te houden over meerdere generaties.'

'Die boodschap overbrengen is niet eenvoudig', vervolgt Koele. 'Ik heb meer dan eens naar mijn hoofd geslingerd gekregen: 'U wilt dat wij ons geld gewoon weggeven, mevrouw Koele. Dat is makkelijk, daar hebben wij geen duur advies voor nodig'. Maar het is niet zo dat als je nu maar een bepaald percentage schenkt, dat het dan wel goed komt. Het gaat er om dat je er een gezamenlijke visie van maakt. Dat je kinderen trots op je zijn dat je dat doet en *kunt* doen.'

Familiewaarden als uitgangspunt

Fiscaal en juridisch adviseur Koele spoort haar cliënten dan ook aan om al vroeg over hun nalatenschap na te denken. Koele: 'Je moet er mee beginnen op het moment dat de kinderen de jaren des onderscheids bereiken. Op die manier worden toekomstige erven betrokken bij het proces. Ik adviseer mensen vaak om een stichting op te richten. Vaak zijn families al wel bezig met filantropie, maar hebben daar geen vaste vorm voor.

Maar het is juist wel verstandig om de vaste structuur van een stichting te hanteren, dan geef je handen en voeten aan je activiteiten.'

'De juridische vormgeving en governance rondom de stichting kan, mits zinvol opgezet, sturend zijn in het op- of navolgingsproces', vervolgt ze. 'Wat een familie inhoudelijk met de stichting gaat doen, moet primair uit henzelf komen omdat de familiewaarden daarvoor bepalend zijn. Een goede begeleiding van de familie is daarbij essentieel, waarbij onderscheid moet worden gemaakt tussen actieve ondernemende families en families die passief vermogen bezitten, al dan niet afkomstig van eerdere generaties. In samenwerking met professionals als Tera Terpstra (*zie hierna G.4, red.*) kunnen families bovendien worden geholpen om hun familiewaarden expliciet te maken en als basis te laten fungeren voor de maatschappelijke investeringen van de familie.'

De kokervisie van de juridische discipline

Juist op het gebied van advies, schiet de juridische discipline vaak te kort, vindt Koele. 'Heel veel juristen in Nederland denken veel te eendimensionaal. Een gemiddelde notaris heeft misschien een paar boekjes over goede doelen in de wachtkamer liggen. Het komt natuurlijk voor: als cliënten geen kinderen hebben, dan is het voor een erfrechtnotaris een onvermijdelijk onderwerp. Maar los van die situatie zullen de meeste notarissen het niet snel aan de orde stellen. Laat staan dat een notaris slimme schenkingsovereenkomsten gaat maken die in combinatie met een balanced governance en uitgewerkte testamenten recht doen aan de gezamenlijke visie van een familie op de toekomst van het familievermogen. Dat vergt namelijk ook geheel andere vaardigheden dan strikt

juridische vragen beantwoorden of akten opstellen.’

Dat hiaat is een gemiste kans voor zowel de cliënten als de professionals, aldus Koele. ‘Voor professionals in schenken en erven is dit thema van onschatbare waarde. Het brengt namelijk dat je een veel betere relatie krijgt met je cliënt omdat je toegang krijgt tot de belangrijkste dingen in het leven. Het geeft je de kans door te dringen tot datgene wat je cliënten werkelijk beweegt, wat hun waarden zijn. Want *dat* is - als het goed is - bepalend voor jouw advies, niet andersom. Het is niet zo dat jouw advies bepalend is voor wat hen werkelijk moet bewegen. In de praktijk is dat vaak wel zo.’

‘Deficit van de fiscale beroepsgroep’

Met een sprekend voorbeeld legt Koele uit hoe juridisch advies vaak het handelen van mensen bepaalt in plaats van dat het advies dient om de wens van de cliënt juridisch vorm te geven. ‘Als jij een familiebedrijf leidt en je gaat naar een fiscalist en je zegt: ‘Goh, ik ben aan het nadenken over mijn bedrijfsopvolging...’ Dan zegt de fiscalist: ‘Dan moet je gebruikmaken van de bedrijfsopvolgingsregeling. Is allemaal gratis!’ Dat zegt hij als eerste. Om te vervolgen met de opmerking dat verwacht wordt dat deze regeling zal worden versoerd in de toekomst en dat het daarom verstandig is om belangen in het familiebedrijf te schenken aan de volgende generatie en niet te wachten tot overlijden. Elke ondernemer vindt dat gaaf: geen belasting betalen. Dus willen we allemaal gebruikmaken van de bedrijfsopvolgingsregeling. Met als gevolg dat het alleen nog maar daarover gaat. Of het ook een goed idee is dat die kinderen het bedrijf zonder meer geschonken krijgen, daar hebben we

het dan niet meer over. Terwijl je ook zou kunnen nadenken over andere vormen. Dat is het eendimensionale van deze discipline. Cliënten die niet juridisch geschoold zijn, worden daar enorm door beïnvloed. Ik vind dat een deficit van mijn beroepsgroep.’

The good billionaire

Er is nog een reden waarom Koele ervoor pleit dat mensen met vermogen hun private kapitaal in grotere mate gaan inzetten voor de maatschappij: de welvaartsongelijkheid. Dit argument heeft zij vorig jaar uiteengezet in *De Dikke Blauwe Gids* in het artikel: *Kapitaal, Piketty, belastingen? It's the philanthropy, stupid!* (pag. 248-251). Kort samengevat: het kapitaal in de wereld neemt elk jaar toe en tegelijkertijd wordt de kloof tussen arm en rijk steeds groter. Er gaan stemmen op om kapitaal meer gelijk te verdelen door middel van belastingheffing. Koele ziet dat niet als een oplossing: kapitaal zwaarder belasten zal volgens haar vooral leiden tot kapitaalvlucht. ‘Londen is inmiddels de zesde stad van Frankrijk’, zegt ze. ‘Nadat de Franse regering enkele jaren geleden zware fiscale belastingen invoerde voor zeer vermogenden, zijn velen van hen naar Londen verhuist vanwege de fiscale voordelen van de Non-Dom-wetgeving.’

De dimensie reputatie

In plaats van belastingheffing pleit Koele ervoor dat mensen met vermogen hun kapitaal op een andere manier delen: door het in te zetten voor de maatschappij. Dat is niet alleen goed voor de maatschappij, maar ook voor de vermogende zelf. Een dimensie die daarin meespeelt is reputatie. Koele: ‘Er is een aanzienlijk aantal vermogende particulieren die dure herstructureringen doorvoeren om hun vermogen met alle

macht geheim te houden. Ze willen daarmee hun privacy garanderen. Vaak blijven ze wel in dezelfde Maserati rijden en blijkt men op zoek naar schijnveiligheid. Ik draai de vraag om: Waarom zou je dat willen? Indien bekend wordt dat iemand zeer vermogend is en dat wenst te verbergen, ontstaat er argwaan in de samenleving. Als je nu genoemd wordt in de Panama Papers heb je een maatschappelijk probleem. Hoewel het zeker niet in alle gevallen over strafbare belastingontwijking gaat, wordt het toch als volstrekt abject beschouwd door de samenleving. Daar moet je iets mee.'

'In plaats van je vermogen te verbergen', vervolgt ze, 'kun je veel beter je aandacht richten op de vraag hoe je maatschappelijk omgaat met je vermogen. Met jouw rol in de maatschappij als een vermogend persoon. Amerikanen hebben daar inmiddels een term voor: *the good billionaire*. Dat hoeft niet per se te betekenen dat je meedoet aan de Giving Pledge (of 'De Blauwe Belofte', zie C.1, red.). Maar je kunt ook niet alleen maar je neus ophalen voor het maatschappelijke aspect. In de Verenigde Staten, waar filantropie al een veel belangrijker rol inneemt in de maatschappij, wordt daar zeker iets van gevonden.'

Vensterverbreding

'Ik pleit ervoor dat mensen met vermogen meer worden aangespoord om bij te dragen

aan de maatschappij. Een waardevolle trusted advisor heeft een breder perspectief waarin het niet louter gaat om de vergaring van zoveel mogelijk munten tegen een zo laag mogelijke belastingdruk door een particulier

of familie, maar juist ook om de zinvolle vormgeving van op- en navolging door die persoon of familie. Er spelen veel meer zaken mee zoals de ongelijkheid in de maatschappij, het feit dat geld tot conflicten kan leiden en dat het niet raadzaam is kapitaal bij kinderen over de schutting te werpen. En juist als je een cliënt vanuit die bredere context adviseert, is het eindresultaat op lange termijn aanzienlijk beter. Daar ben ik van overtuigd.'

Ook de overheid speelt een rol in het faciliteren van de maatschappelijke meerwaarde van privaat vermogen. Op dit moment is dat nog niet goed geregeld. In haar artikel 'Fiscale aspecten van maatschappelijke vrijgevigheid' (zie hierna G.5, red.), gaat Koele in op de fiscale belemmeringen die filantropie in de weg staan.

Hoe een drietal vermogenden denken over de inzet van hun kapitaal voor de samenleving, kunt u uitgebreid lezen in Deel C van deze jaargids.

